

OMLADINA U SISTEMU OPŠTENARODNE ODBRANE

Omladina Jugoslavije je u usvajanju i realizaciji koncepcije opštenarodne odbrane ispoljila izuzetan entuzijazam i izrazila želju da se kao subjekt što neposrednije uključi u svestrane pripreme zemlje za odbranu.

U istoriji naših naroda se mnogo puta pokazalo da su mlade generacije odlučivale o sudbini zemlje, jer su bile voljne i kadre da u najtežim istorijskim i sudbonosnim trenucima naših naroda preuzmu na sebe najteže breme napora i odgovornosti. To je potvrdila i naša narodnooslobodilačka borba. Prosečna starost žrtava palih u toj borbi bila je 22 godine; 100.000 članova SKOJ-a učestvovalo je u ratu, 5.800 omladinaca i omladinki mlađih od 20 godina steklo je pravo na »Partizansku spomenicu 1941«. Prosečna starost osnovnih starešina NOV (od voda do bataljona) bila je ispod 20 godina. Zvanje narodnog heroja Jugoslavije dobilo je 600 omladinaca i omladinki, a gro ratnih odlikovanja — 95% — pripalo je omladini. Analizom starosne strukture naše NOV i JNA u toku i na kraju NOR-a dolazimo do zaključka da je to bila omladinska vojska. Naša armija je po svom boračkom i starešinskom sastavu bila najmlađa armija u svetu. Ta iskustva moraju nam biti prisutna.

Drug Tito je u novembru 1942. godine pisao: »U teritorijalnoj obaveštajnoj službi za obaveštajne organe treba uzimati prvenstveno omladince i omladinke koji su odani i privrženi našoj borbi...« već u februaru 1942. godine naređuje: »Što prije formirajte omladinske čete i bataljone«.

Pored angažovanja omladine u obnovi zemlje i izgradnji samoupravnog socijalističkog društva, u težim situacijama, kada je na našu zemlju vršen jači pritisak spolja, naša omladina pokazala je odlučnost da brani revolucionarne tekovine, slobodu, nezavisnost i samoupravno socijalističko društvo.

To nam daje pravo da sa puno poverenja verujemo u takvu omladinu danas i ubuduće. Stoga bismo napravili neoprostiv promašaj ako u izgradnji sistema opštenarodne odbrane našoj omladini ne

bismo dali izuzetan značaj ne samo zbog toga što se radi o milionskoj masi mladih (u Jugoslaviji ima preko 1,900.000 mladića i devojaka od 15 do 19 godina, a pored toga ima 250.000 studenata do 27 godina koji nisu odslužili vojni rok) već i zbog svega onog što omladina nosi u sebi — elan, inventivnost, hrabrost, entuzijazam, spremnost na najveće žrtve i napore itd. Potencijalne mogućnosti mladih u opštenarodnoj odbrani u brojnom, intelektualnom, duhovnom i fizičkom pogledu treba da bude značajno izvorište naše snage i uspeha u odbrani zemlje.

U okviru opštih napora u pripremi društva za odbranu u čitavoj zemlji — republikama i pokrajinama, svim društveno-političkim zajednicama i organizacijama i njihovim organima — značajna pažnja poklonjena je i pripremanju mladih. Da se zapaziti da se na pripremu mladih za odbranu ne gleda samo kao na nastavni deo priprema za odbranu već i kao na izuzetno značajno područje šireg vaospitavanja omladine.

U pripremi omladine za ONO pošlo se od opštih postavki i stavova IX kongresa SKJ, Ustava SFRJ, Saveta narodne odbrane SFRJ, Zaključaka Predsedništva SKJ, Zakona o narodnoj odbrani kao i republičkih, pokrajinskih i opštinskih normi i zaključaka. Opšta je ocena da je u pripremi omladine učinjeno dosta. U svim društveno-političkim zajednicama planiraju se svestrane i raznovrsne mere koje se i realizuju na bazi sadržajnih i umerenih programa. Takvoj aktivnosti doprinela je i omladina svojim stavom prema odbrani i zahtevom da se u svim naporima društva i ona javlja kao subjekt. Podržavajući i dalje razrađujući aktivnosti omladine na odbarmbenim pripremanju, Predsedništvo omladine Jugoslavije je ukazalo »da način organizovanja i sadržaj aktivnosti treba da zavisi od uslova i specifičnosti odbrane pojedinih područja, regiona i radnih organizacija. Zato je nepotrebna svaka uniformisanost i jednoobraznost u organizovanju jedinica i njihovih programa obuke i rada. Jedinstvenost se može postići jedino ako se organizacija i sadržaj rada uklapaju u osnovne principe koncepcije opštenarodne odbrane«.¹

S obzirom na to da je u protekle tri godine bilo mnogo bogatih iskustava u sadržaju i oblicima organizovanja u pripremi mladih, to je dovoljan vremenski period da se stanje podvrgne naučnoj i stručnoj analizi i oceni. To bi trebalo učiniti da bi se objektivno ocenio opšti značaj svega što je do sada učinjeno i da se sagledaju iskustva u pogledu sadržaja aktivnosti, organizovanja sveobuhvatnih mera u pripremi mladih za ONO ubuduće. To treba učiniti što pre, jer je proces pripreme mladih u proteklom periodu tekao kao intenzivan

¹ Zaključci Predsedništva Saveza omladine Jugoslavije.

pokret koji je u Jugoslaviji imao zajedničku opštu političku platformu, ali se razvijao kroz različite forme koje su ostale u okvirima užih sredina te nisu postale iskustva širih slojeva omladine, pa zbog toga nisu uvek šire verificirana u praksi.

O mnogim idejama i konkretnim merama u ovom trogodišnjem intenzivnom periodu iskristalisala su se mišljenja kod omladine i drugih faktora, posebno vojno-političkih i državnih organa, u vezi sa daljim naporima i merama u oblasti odbrambenog vaspitanja, priprema i organizovanja mladih za ONO. Sa stanovišta daljeg razvoja koncepcije došlo se do saznanja o izuzetnoj ulozi i mestu omladine u jedinstvenom sistemu ONO. Međutim, na bazi svestrane analize, naučnih rasprava i društvenog dogovora, treba dati odgovor na:

a) kako angažovati omladinu, uzrasta od 16 godina i stariju u ONO (u oružanoj borbi, u CZ, u vanoružanim vidovima otpora i u društveno-političkom i privrednom životu zemlje u ratu);

b) kakav profil omladine treba izgraditi, odnosno kakav joj stepen znanja i veština treba dati da bi bila osposobljena prema načinu angažovanja;

c) kako organizovati omladinu u miru da bi se postigao cilj obuke;

d) kako organizovati omladinu u ratu, tj. kako je uključiti u borbu i otpor.

Da bi se sve ovo obezbedilo, neophodno je izvršiti odgovarajuće dopune u Saveznom i republičkom zakonodavstvu o narodnoj odbrani.

ANGAŽOVANJE OMLADINE U ONOR

Angažovanje omladine u ONOR opredeljuju koncepcija opšte-narodne odbrane, brojnost mladih ljudi i njihove psihofizičke karakteristike. Ljubav prema otadžbini i njihovom društvenom uređenju, slobodarski duh, revolucionarnost, entuzijazam, želja za isticanjem i samopotvrđivanjem, težnja za identifikacijom sa herojskim ličnostima, itd. su osobine koje krase našu omladinu i koje se moraju uvažavati prilikom angažovanja omladine u odbrani zemlje.

Angažovanje omladine (od 16 do 19 godina starosti i starije koja nije odslužila vojni rok) u sistemu ONO predviđa se u četiri osnovna vida:

- u oružanoj borbi;
- civilnoj zaštiti;
- u raznim oblicima otpora van oružane borbe i

— u aktivnostima društveno-političkog i privrednog života zemlje.

1. *Angažovanje omladine u oružanoj borbi.* Najcelishodnije angažovanje omladine u oružanoj borbi, bilo bi: u partizanskim, diverzantskim i obavestajno-izviđačkim dejstvima, u borbi protiv manjih vazdušnih (helikopterskih) i pomorskih desanata, ubačenih-ostavljenih delova neprijatelja, špijuna, diverzanata, domaćih izdajnika i kolaboracionista, u kontroli teritorije (stražarskoj i patrolnoj službi, zaštiti objekata, kontroli uvala u priobalnom pojasu, osmatračkoj službi itd.). »Omladina«, — kako je to rekao general-pukovnik Viktor Bubanj — »u ratu neće prihvatiti pomoćnu ulogu, ona traži da ide u prve redove borbe. To su objektivno i najhrabriji i najspremniji za naprezanje i žrtve. Omladinu treba pripremati, posebno borbeno osposobiti za partizanska dejstva. U partizanske jedinice treba rasporediti omladinu uzrasta 17 godina i stariju, ona je pokretljivija i odvažnija...«². Omladina je kako to reče Njegoš »spreman (a) stići i uteći i na strašnom mjestu postojati« (Gorski vijenac).

U oružanu borbu, organizovano i planski, moguće je angažovati muškarce po navršenoj 17. godini života (u koliko su sposobni) na dobrovoljnoj i obaveznoj osnovi, a žensku omladinu istog uzrasta, i stariju na dobrovoljnoj osnovi. Ovo podrazumeva da bi još u miru trebalo planirati, pripremati i ratnim rasporedom odrediti mesto i omladincima koji nisu završili vojnu obuku u JNA i koji po sadašnjim normama nisu vojni obveznici (već samo regruti). To isto podrazumeva da bi obuku i vaspitanje ove omladine trebalo postaviti tako da ona obezbeđuje obučenost i uvežbanost adekvatnu načinu angažovanja u ONOR-u.

2. *Angažovanje omladine u civilnoj zaštiti.* Zaštita stanovništva i materijalnih dobara od ratnih dejstava, elementarnih i drugih nepogoda, kao i brzo i efikasno otklanjanje posledica imaće izuzetan značaj za uspešno vođenje opštenarodnog odbrambenog rata. U tim poslovima omladina se može vrlo uspešno i korisno angažovati.

U jedinice civilne zaštite treba takođe, uključiti omladinu, s tim da težište bude na ženskoj omladini. Jedinice civilne zaštite bi na taj način imale gotovo 25% omladinaca i omladinki. Omladinu treba raspoređivati na specijalnosti koje odgovaraju njenom uzrastu, mogućnostima i osposobljenosti za odgovarajuće poslove civilne zaštite.

3. *Angažovanje omladine u raznim oblicima otpora van oružane borbe.* U sklopu angažovanja celokupnog stanovništva u raznim

² General-pukovnik Viktor Bubanj u razgovoru sa predstavnicima omladine — pred savetovanje januara 1971. godine.

oblicima otpora van oružane borbe istaknuto mesto zauzimala bi i omladina. Reč je o saradnji sa jedinicama JNA i snagama TO na zadacima snabdevanja, zbrinjavanja, obaveštavanja, izviđanja, veza itd., zatim o oblicima političkog, ekonomskog i drugih oblika otpora, uključujući i pasivnu rezistenciju.

Dobrom i organizovanom saradnjom sa oružanim formacijama omladina može biti od velike koristi za uspešno izvođenje oružanih dejstava. Pored toga što može planski i dobrovoljno da popunjava oružane formacije, ona može sama da učestvuje u individualnim i grupnim akcijama (hvatanju kurira, izvođenju diverzija itd), u obavljanju obaveštajno-izviđačkih zadataka, održavanju veze itd.

Kroz političku aktivnost kojom se razobličavaju prave namere neprijatelja podriva se njegova volja za borbu, sprečava stvaranje okupatorske vlasti, a jača borbeni moral naroda, podstiče volja za otporom naših oružanih snaga i stanovništva i razvija vera u pobedu, dolazi do izražaja svestrana aktivnost omladine.

Oblici otpora omladine koji će imati ekonomske posledice za agresora ispoljavali bi se kroz aktivnosti koje otežavaju ili onemogućavaju neprijatelja da koristi sopstvena i naša materijalna i tehnička dobra, izvore i sredstva snabdevanja. Pružanje ekonomskog otpora omladine podrazumeva sve one aktivnosti u oblasti proizvodnje i snabdevanja koje će doprineti uspešnoj borbi naših snaga i naneti štete agresoru. U principu svugde treba organizovati proizvodnju u sopstvenoj i u neprijateljskoj pozadini za potrebe snaga otpora i stanovništva, a sprečiti da ta materijalna dobra koriste neprijatelju.

Otpor u oblasti prosvete i kulture realizuje se kroz aktivnosti koje slabe moral neprijatelja i onemogućavaju mu uticaj u kulturnoj delatnosti. Ta aktivnost predviđa i aktivnosti koje mobilišu sopstvene snage za otpor i jačanje raspoloženja za borbu i istrajnost u njoj.

Pasivna rezistencija znači sistematsko i uporno uzdržavanje celog stanovništva, pa i omladine, od bilo kakve saradnje sa neprijateljem, ignorisanje svih njegovih aktivnosti i zahteva. Ona podrazumeva borbu omladine protiv nadmoćnijeg neprijatelja bez upotrebe sile i formalnog kršenja postojećih zakona, a obično se sprovodi sistematskim uzdržavanjem od saradnje sa neprijateljem u svim javnim poslovima. Ovaj vid otpora, kao i ostali, najčešće se primenjuju u kombinaciji sa ostalim vidovima borbe i otpora. Za naše uslove on predstavlja dopunski oblik otpora i primenjuje se samo onda kada su teži uslovi i male mogućnosti za primenu drugih oblika borbe i otpora.

4. *Angažovanje omladine u društvenom i privrednom životu.* Angažovanje omladine u društvenom i privrednom životu organizuje se u sopstvenoj pozadini i na privremeno zauzetoj teritoriji učešćem u civilnoj zaštiti i raznim drugim društvenim i privrednim službama i aktivnostima od značaja za obezbeđenje što povoljnijih uslova za život i borbu oružanih snaga, snaga otpora i celokupnog stanovništva. Angažovanje omladine (prvenstveno ženske) za rad u privredi, komunalnim službama i na drugim pogodnim radnim mestima omogućava veće angažovanje odraslih u jedinicama oružanih snaga i drugim važnim mestima od interesa za borbu i otpor. To podrazumeva blagovremeno planiranje i pripremu omladine za ove raznovrsne i složene zadatke.

MORALNO-POLITIČKI I STRUČNI PROFIL OMLADINE

Da bi se omladina mogla uspešno uključiti u sistem ONO, mora da stekne određeni moralno-politički profil, koji je neophodan za njeno masovno angažovanje u svim vidovima opštenarodne odbrane. On, pored ostalog, podrazumeva:

— saznanje o tome da jedino u slobodnoj, suverenoj i jedinstvenoj samoupravnoj socijalističkoj zajednici možemo obezbediti srećnu budućnost sebi i sledećim generacijama;

— uverenost u sve oblike i vrednosti našeg samoupravnog socijalističkog sistema;

— usvajanje suštine koncepcije opštenarodne odbrane uz čvrsto uverenje u mogućnost efikasne odbrane protiv svakog agresora makar bio brojno i tehnički superioran;

— vaspitanje u duhu jugoslovenskog socijalističkog patriotizma, borbenih tradicija naših naroda, a posebno na iskustvima NOR-a;

— posedovanje odgovarajućeg stepena znanja iz ratne veštine i samozaštite, čime treba postići da omladina bude osposobljena za otpor i borbu svih vidova aktivnosti agresora, pa i tzv. specijalnog rata.

Stručni profil omladine je osnov za njeno angažovanje u opštenarodnoj odbrani:

a) *za učešće u oružanoj borbi* neophodno je da omladina (oba pola), pre odsluženja vojnog roka, počev od 17 godina starosti (eventualno 16 godina starosti) stekne elementarno znanje i veštine za partizanski način ratovanja, diverzantska dejstva, zaprečavanje, obaveštajno-izviđačku delatnost, borbu protiv vazдушnih i pomorskih desanata, ubačenih delova, špijuna, uređenje teritorije itd. samostalno

i u sadejstvu sa ostalim snagama teritorijalne odbrane i operativne armije, kao i za kontrolu teritorije (stražarska, patrolna i kurirska služba) i zaštitu stanovništva i objekata;

b) za učešće u civilnoj zaštiti omladinu treba osposobiti za pružanje prve pomoći i zaštite od posledica borbenih sredstava, elementarnih i drugih nepogoda i nesreća.

c) za učestvovanje u vanoružanim vidovima otpora omladina treba da ovlada:

— oblicima, sredstvima i metodama političkog, ekonomskog, kulturnog, obaveštajnog i psihološkog delovanja kojima se neprijatelj služi u pripremama agresije u doba mira i u realizaciji ciljeva agresije u ratu;

— znanjima i veštinama u suprotstavljanju raznim vidovima delovanja neprijatelja u miru i ratu, i

— metodama, oblicima i sredstvima kojima se najuspešnije može boriti protiv neprijatelja u svim vidovima otpora.

Davanje znanja i veština treba da je planski usmereno i da su pri tom zastupljene specifičnosti teritorije na kojoj će se dejstvovati (u gradu ili selu, u gusto naseljenim područjima u planini itd.);

d) za učešće u privrednom i društvenom životu — potrebna je optimalna osposobljenost omladine radi uspešnog uključivanja u društveni i privredni život zemlje, što znači da joj treba dati znanja koja je osposobljavaju da može da zameni starije na radnim mestima koja su neophodna za život u ratu.

OBLICI ORGANIZOVANJA OMLADINE U MIRU I RATU

Organizovanje omladine za ONO vršilo bi se na dobrovoljnoj i obaveznoj osnovi. Način organizovanja u miru treba da je usklađen sa zahtevima da se omladina pripremi za uspešno uključivanje u ONO i da se u slučaju agresije sačuva od fizičkog uništenja i negativnog uticaja psihološkog rata koji će u momentu izbijanja agresije biti intenzivan do krajnjih granica i posebno usmeren prema mladoj generaciji. Neprijatelj, pored raznih mera propagandnog, psihološkog i političkog uticaja, neće prezati od masovne mobilizacije i odvođenja omladine u koncentracione logore da bi na taj način umanjio snagu našeg otpora i borbe.

Imajući u vidu sve ovo, za ONO potrebno je obuhvatiti svu omladinu, sa težištem da se još u miru osposobi za zadatke za koje se planira u ratu. To zahteva da se omladina u miru organizuje u omladinske jedinice (čete, bataljone, pukove), da je uključena u sastav jedinice TO. Na celi tok priprema i organizovanja omladine za

odbranu u miru i aktivnost u ratu Savez omladine, Savez studenata i druge društvene organizacije koje okupljaju omladinu mogu ostvariti svoj uticaj i razvijati aktivnost i najneposrednije se zajedno sa ostalim nosiocima priprema i društveno-političkim faktorima uključiti u pripreme, nastojeći da omladina do maksimuma ostvari svoja prava i dužnosti u odbrani zemlje.

a) *Organizovanje omladine u miru*

Organizovanje omladine u miru moglo bi se najcelishodnije izvršiti u omladinskim jedinicama normiranim na teritorijalnom i proizvodnom principu.

1. *Omladinski nastavni odredi* formirali bi se na teritorijalnom principu. U njih bi se uključila seoska, radnička i gradska omladina oba pola (uzrasta 17, 18. i 19 godina starosti) koja nije obuhvaćena obukom za odbranu i zaštitu u srednjim školama.

Nosilac formiranja bile bi opštinske skupštine. Veličina odreda zavisila bi od broja raspoloživih omladinaca i omladinki, od materijalnih mogućnosti opština, uslova za borbena dejstva itd.

U odrede bi se mogla uključiti samo muška omladina, dok bi se ženska omladina uključila u obuku stanovništva. Međutim, omladinke koje bi se javile dobrovoljno za vojne formacije uključivale bi se u sastav odreda.

Zadaci ovih odreda bili bi: organizovano izvođenje obuke za odbranu i zaštitu i osposobljavanje za borbu sa elementarnim nepogodama i nesrećema i spasavanje stanovništva i materijalnih dobara.

Nastavu bi trebalo planirati i organizovati polazeći od toga da se omladini u tim odredima daju znanja i veštine u obimu koji je osposobljava za namenjene joj zadatke.

2. *Školske omladinske jedinice* obrazovale bi se po principu — svaka srednja škola formira svoju jedinicu. Načelno, odeljenje čini vod, odeljenja istog razreda četru, a škola odred.

Formiranje, rukovođenje i materijalno obezbeđenje ovih jedinica obavljale bi skupštine opština preko štabova i sekretarijata za narodnu odbranu i uprava škola uz neposrednu saradnju organizacije Saveza omladine i društvenih organizacija koje okupljaju omladinu. Radi izučavanja ovih i drugih pitanja iz oblasti narodne odbrane bilo bi dobro da se u svakoj školi formira odbor (komisija) za opštenarodnu odbranu sastavljen od predstavnika učenika, nastavnog i drugog osoblja škole, društveno-političkih i drugih organizacija i organa narodne odbrane u opštini.

Zadaci školskih omladinskih jedinica bili bi: da dopunom obuke iz odbrane i zaštite (koja se izvodi u školi) steknu veća znanja od onih koje nudi školski program; da organizovano izvode pojedine vežbe na nivou odeljenje-vod; da učestvuju u zajedničkim vežbama sa jedinicama TO i JNA; da učestvuju u manifestacijama povodom praznika; da se osposobe za borbu protiv elementarnih i drugih nepogoda i nesreća većih razmera i da u tim prilikama učestvuju u zaštiti i spasavanju stanovništva i materijalnih dobara; da razvijaju ideološko-politički rad itd.

3. *Studentske jedinice* se mogu formirati od studenata oba pola (ženska omladina bi se mogla uključiti na dobrovoljnoj osnovi u onim visokim školama i fakultetima u kojima se ne predviđa rad u ratu). Ove jedinice formirati na »proizvodnom« i teritorijalnom principu, shodno broju studenata u jednom mestu.

Fakulteti, više i visoke škole i umetničke akademije koji pružavaju rad u ratu obavezno bi formirali jedinice na proizvodnom principu, dok je u školama i fakultetima koji ne rade u ratnim uslovima moguće formirati jedinice na proizvodnom i teritorijalnom principu što zavisi od broja studenata. Organizovanje, rukovođenje, evidentiranje i materijalno-finansijsko obezbeđenje i zbrinjavanje ovih jedinica obavljale bi skupštine opština, odnosno gradske skupštine preko štabova i sekretarijata za narodnu odbranu i uprava škola i fakulteta, uz saradnju sa organizacijom Saveza studenata i drugim društveno-političkim i društvenim organizacijama. Za rad na tim poslovima u školi, odnosno fakultetu i umetničkoj akademiji, formirali bi se odbori (komisije) za narodnu odbranu isto kao i u srednjim školama. Zadaci studentskih jedinica bili bi: izvođenje obuke radi sticanja znanja i veština za zadatke u miru i ratu, učestvovanje u zajedničkim vežbama sa omladinskim jedinicama, jedinicama TO i JNA, angažovanje u manifestacijama povodom prigodnih praznika, osposobljavanje za borbu protiv elementarnih i drugih nepogoda i nesreća većih razmera; učestvovanje u zaštiti i spasavanju stanovništva i materijalnih dobara, organizovanje ideološko-političkog rada itd.

4. *Dobrovoljačke omladinske jedinice* mogle bi se formirati kao:

— dobrovoljačke omladinske jedinice *opšte namene* i

— dobrovoljačke omladinske jedinice *specijalne namene* (izviđačke, diverzantske, planinarske, za vezu itd.).

U sastav ovih jedinica mogu se uključivati omladinci i omladinke uzrasta 16 do 25 godina koji su se dobrovoljno opredelili, a nemaju drugog ratnog rasporeda. To bi bile omladinske jedinice koje bi se

isticale po obučenosti, uvežbanosti, čvrstoj i svesnoj disciplini, moralnom liku, primernim radom i vladanjem.

Načelno 1/5. sastava u tim jedinicama sačinjavali bi i omladin- ci koji su odslužili vojni rok. Ove jedinice bi trebalo još u miru opre- miti i naoružati lakim pešadijskim naoružanjem. Starešinski sastav treba da je odabran od omladine.

Dobrovoljačke omladinske jedinice bi mogle da budu u sastavu partizanskih jedinica u mestima gde se formiraju, ili ih kao samo- stalne formacije neposredno vezati za štabove narodne odbrane op- ština. Ove jedinice bilo bi dobro formirati na teritorijalnom principu (u većim mestima, zajednicama i opštinama), a bilo bi moguće for- mirati ih i na proizvodnom principu tj. u većim radnim organizaci- jama, školama i fakultetima. Omladinske jedinice specijalne namene moguće je formirati i u okviru stručnih društvenih organizacija koje se bave delatnostima od interesa za narodnu odbranu (radio-amateri, planinari, itd.).

Jačina dobrovoljačkih omladinskih jedinica bi se mogla kretati od voda, čete i bataljona do odreda, a jedinice specijalizovane name- ne od grupe omladinaca do voda. Za početak bi bilo dobro da svaka opština i veća radna organizacija formira po jednu četu.

Inicijatori formiranja ovih jedinica mogli bi biti, pored uprav- nih organa narodne odbrane u skupštini opštine, organizacije Saveza omladine, Saveza sindikata, zatim, radne organizacije, škole, fakulte- ti i društvene organizacije. Kriterijum za prijem dobrovoljaca raz- rađivale bi društveno-političke organizacije (omladine, studenata i SKJ).

Princip obrazovanja, rukovođenja, evidentiranja i materijalno- -finansijskog obezbeđenja i zabrinjavanja ovih jedinica je kao i za ostale omladinske jedinice. Međutim, skupštine opština vodile bi posebnu brigu o njihovom sastavu i materijalnom obezbeđenju, a svoje obaveze regulisale odgovarajućim odlukama i statutom opštine, čime bi se obezbedio viši stepen organizovanosti i posebno utvrdila njih- va društveno-politička uloga.

Zadaci ovih jedinica su da učestvuju u izvođenju obuke za od- branu i zaštitu po programima koji obezbeđuju veći stepen obuče- nosti i uvežbanosti od drugih omladinskih jedinica, učestvuju u zajed- ničkim vežbama sa omladinskim, teritorijalnim i jedinicama JNA, učestvuju u manifestacijama povodom prigodnih praznika, da budu nosioci društveno-političkih, kulturno-zabavnih i sportskih aktivno- sti među ostalom omladinom, osposobljavaju se za borbu sa elemen- tarnim nepogodama i nesrećama većih razmera i učestvuju u zaštiti i spasavanju stanovnika i materijalnih dobara.

b) Organizovanje omladine u ratu

Oblici i način organizovanja omladine u ratu zavise od zadataka koji će se pred nju postaviti. Principe mirnodopske organizacije omladine što više približiti uslovima rata kako se ne bi vršile velike promene i dopune sistema.

Partizanske, diverzantske, izviđačke jedinice i specijalizovane grupe treba popunjavati omladincima uzrasta 18 i više godina. Procenat ovih omladinaca u tim jedinicama mogao bi biti i do 50% od ukupnog ljudstva, s tim što bi ostalo ljudstvo činili obveznici do 25 godina starosti koji su završili vojnu obavezu. Starešinski kadar u jedinicama treba da je što mlađi — najviše do 30 godina.

Dobrovoljačke omladinske jedinice formirati od onih omladinaca i omladinki koji se dobrovoljno (još u miru) opredele za te jedinice. Formirati ih na teritorijalnom i proizvodnom principu. Jačina ovih jedinica (formacija) zavisila bi od broja dobrovoljaca i zadataka za koje je jedinica namenjena, a bile bi u sastavu snaga TO. Zadaci su im veoma raznoliki: obuka za sve uslove borbe i dejstva, posebno za borbu sa vazдушnim i pomorskim desantima ubačenim i drugim subverzivnim snagama neprijatelja, kontrola i uređenje teritorije, zaštita objekata, sadejstvo sa snagama TO i jedinicama operativne armije itd. Težina zadataka zavisila bi od obučenosti i iskustva, kao i od psihofizičkih mogućnosti boraca u tim jedinicama. Omladinske dobrovoljačke jedinice mogu da dejstvuju samostalno ili u sastavu snaga TO. Svaka partizanska brigada (odred) na primer, mogla bi u svom sastavu da ima po jednu četvu (vod).

U srednjim, višim i visokim školama i fakultetima koji proizvode rad u ratnim uslovima trebalo bi formirati omladinske jedinice u koje uključiti ceo sastav škole, odnosno fakulteta. Zadatak tih jedinica bio bi: zaštita škole (fakulteta), obuka, kontrola teritorije i uključivanje u borbu sa vazдушnim desantima i ubačenim delovima, borba protiv špijuna i diverzanata. Ove jedinice mogu dobiti i druge borbene zadatke, što će ovisiti o konkretnoj ratnoj situaciji. Po prestanku rada škole (fakulteta) ove jedinice uključuju se kao celine u jedinice TO.

Omladinske nastavne jedinice u koje se uključuje celokupna muška omladina od 17 godina i starija (ženska na dobrovoljnoj osnovi) koja nije angažovana na drugim zadacima trebalo bi takođe formirati. Svrha formiranja ovih jedinica: izvući omladinu ispod fizičkog i psihološkog udara neprijatelja, organizovano produžiti sa obukom i tako stvarati uslove za popunu snaga TO i operativne ar-

mije. Zadaci ovih jedinica su: produženje obuke, kontrola i uređenje teritorije, borba sa vazдушnim i pomorskim desantima i ubačenim delovima neprijatelja, zaštita objekata i angažovanje na drugim borbenim zadacima u sadejstvu sa snagama TO i operativne armije itd. Ove jedinice činile bi rezervu iz koje bi se nakon završene obuke popunjavale jedinice TO i operativne armije. Formiranje ovih jedinica izvršile bi skupštine opština i one bi činile deo snaga TO.

Pukovnik

Trigo VUČINIĆ